

BÖLÜM 4

COVID-19 PANDEMİSİNİN GELİŞMEKTE OLAN FİNANSAL PİYASALAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ANALİZİ

Ender BAYKUT¹

GİRİŞ

2019 yılı Aralık ayında Çin'in Hubei bölgesine bağlı Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan korona virüs (COVID-19), Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde küresel bir salgın olarak deklare edilmiştir. Pandemi olarak ilan edilen bu hastalığın muadilleri ise son yüzyılda İspanyol Gribi (1918), Asya Gribi (1957), Hong Kong Gribi (1968) ve son olarak 2009 yılında yaşanan Domuz Gribi olarak sağlık literatüründe yer almaktadır. Hala kesin tedavisi ve/veya ilacı bulunamayan COVID-19 hastalığının, insan sağlığı üzerine etkileri kadar ekonomiler üzerinde de ciddi tahribatlar yarattığı bir gerçektir. Sosyal mesafe, sosyal izolasyon ve gerek ulusal gerekse uluslararası kısıtlamalar nedeniyle ülkeler arası seyahat neredeyse sifıra inmiştir. Dunford vd. (2020) tarafından da ifade edildiği üzere, Mart 2020'de 100'den fazla ülke uluslararası uçuşları askıya almış ve şehirlerarası seyahati yasaklamıştır. Mart 2019 verileri ile karşılaştırıldığında sadece havayolundaki yolcu düşüşü %70-%90 aralığındadır. İhracat/ithalat işlemleri de ekonomilerin kapalı olmasından dolayı tarihi dip seviyelerini test etmiş ve 2. Dünya Savaşı'ndan sonra en kötü dönem ile karşılaşmıştır. Liang (2020)'a göre ise ortaya çıkan bu etki, Büyük Buhran'dan sonra dünya ekonomilerinin gördüğü en büyük ekonomik yıkımdır. Sharif vd. (2020) ise bu pandemiyi, 2008 Küresel Finans Krizi ve 1930 Büyük Buhran'da dâhil olmak üzere sermaye piyasalarının yaşadığı en volatil süreç olarak değerlendirmiştir. Austermann vd. (2020), ise ortaya çıkan ekonomik daralmanın son 60 yıldır hiç görülmediğine işaret ederek, korona virüsün etkilerinin hem küresel finans krizinden hem de 1997 Asya krizinden daha büyük olduğunu vurgulamıştır. Goodell'e (2020) göre ise korona virüs, finansal piyasalara, doğal felaketler, nükleer savaşlar, iklim değişiklikleri vb. tüm felaketlerden daha fazla tahribat yaratmıştır. Dünya Ekonomi Forumu (WEF) tarafından hazırlanan 2020 birinci çeyrek Küresel Risk Raporu'nda ise korona virüs, küresel ekonomiyi en çok etkileyen 10 olandan biri olarak

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi

KAYNAKLAR

- Agosto, A. and Giudici, p. (2020). Covid-19 contagion and digital finance, *Digital Finance*, <https://doi.org/10.1007/s42521-020-00021-3>
- Akhtaruzzaman, M., Boubaker, S. and Sensoy, A. (2020). Financial contagion during COVID-19 crises, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101604>
- Ali, M., Alam, N. and Rizvi, S. A. (2020). Coronavirus (COVID-19)— An epidemic or pandemic for financial markets, *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 27 (2020) 100341.
- Ashraf, B. N. (2020). stock markets reaction to COVID-19: Cases or fatalities?, *Research in International Business and Finance*, 54 (2020) 101249.
- Ataguba, J. (2020). COVID-19 pandemic, a war to be won: Understanding its economic implications for Africa, *Applied Health Economics and Health Policy*, (2020) 18:325–328 <https://doi.org/10.1007/s40258-020-00580-x>
- Austermann, F., Shen, W. and Slim, A. (2020). Governmental responses to covid-19 and its economic impact: A brief euro-asian comparison, *Asia Europe Journal*, <https://doi.org/10.1007/s10308-020-00577-0>
- Conlon, T. and McGee, R. (2020). Safe haven or risky hazard? Bitcoin during the COVID-19 bear market, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101607>
- Corbet, S., Larkin, C. and Lucey, B. (2020). The contagion effects of the covid-19 pandemic: Evidence from gold and cryptocurrencies, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101554>
- Duan, X. And Zhang, X. (2020). ARIMA modelling and forecasting of irregularly patterned COVID-19 outbreaks using Japanese and South Korean Data, *Data in Brief*, 31 (2020) 105779.
- Goodell, J. W. (2020). Covid-19 and Finance: Agendas for future research, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101512>
- Goodell, J. W., Goutte, S. (2020). Co-movement of COVID-19 and Bitcoin: Evidence from wavelet coherence analysis, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101625>
- Lahmiri, S. and Bekiros, S. (2020). The impact of COVID-19 pandemic upon stability and sequential irregularity of equity and cryptocurrency markets, *Chaos, Solitons and Fractals*, 138 (2020) 109936.
- Liang, T. (2020). The economic impact of the coronavirus 2019 (Covid-2019): Implications for the mining industry, *The Extractive Industries and Society*, <https://doi.org/10.1016/j.exis.2020.04.003>
- Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Jabir, A., Iosifidis, C., Agza, M. and Agha, R. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review, *International Journal of Surgery*, 78 (2020) 185–193.
- Okorie, D. I. and Lin, B. (2020). Stock markets and the COVID-19 Fractal Contagion Effects, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101640>
- Rizvi, S. K. A., Miraza, N., Naqvi, B. and Rahat, B. (2020). COVID-19 and asset management in EU: A Preliminary Assessment of Performance and Investment Styles, *Journal of Asset Management*, <https://doi.org/10.1057/s41260-020-00172-3>
- Schwendicke, F., Krois, J. and Gomez, J. (2020). Impact of SARS-CoV2 (Covid-19) on dental practices: economic analysis, *Journal of Dentistry*, <https://doi.org/10.1016/j.jdent.2020.103387>
- Sharif, A., Aloui, C. and Yarovaya, L. (2020). COVID-19 Pandemic, oil prices, stock market, geopolitical risk and policy uncertainty nexus in the US economy: Fresh Evidence from the Wavelet Based Approach, *International Review of Financial Analysis*, 70 (2020) 101496.
- Sharma, P., Leung, T. Y., Kingshott, R. P. J., Davcik, N. S. and Cardinali, S. (2020). Managing uncertainty during a global pandemic: An international business perspective, *Journal of Business Research*, 116 (2020) 188–192.
- Vito, A. and Gomez, J. P. (2020). Estimating the COVID-19 cash crunch: Global evidence and policy, *J. Account. Public Policy*, 39 (2020) 106741.
- Zhang, D., Hu, M. and Ji, Q. (2020). Financial markets under the global pandemic of COVID-19, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101528>

- McKibbin, W. J. and R. F. (2020). The global macroeconomic impacts of COVID-19: Seven scenarios (March 2, 2020). CAMA Working Paper No. 19/2020. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3547729>
- Sansa, N.A. (2020). The impact of the COVID-19 on the financial markets: Evidence from China and USA, *Electronic Research Journal of Social Sciences and Humanities*, Vol 2: Issue II, 2020.
- Albulescu, C. t. (2020). Coronavirus and financial volatility: 40 days of fasting and fear, Cornell University, Computational Finance Studies, <https://arxiv.org/abs/2003.04005>
- Baker, S. R., Bloom, N., Davis, S. j., Kost, K. J., Sammon, M. C. and Viratyosin, T. (2020). The unprecedented stock market impact of COVID-19, NBER Working Paper No. 26945, <https://www.nber.org/papers/w26945.pdf>
- Açıkğöz, Ö. ve Günay, A. (2020). The early impact of the COVID-19 pandemic on the global and Turkish economy, *Turkish Journal of Medical Sciences*, 2020, 50:520-526.
- Liu, H. Y., Manzoor, A., Wang, C. Y., Zhang, L. and Manzoor, Z. (2020). The COVID-19 outbreak and affected countries stock markets Response, *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 2800; doi:10.3390/ijerph17082800
- Gazel, S. (2017). BİST sınai endeksi ile çeşitli metaller arasındaki ilişki: Toda-Yamamoto nedensellik testi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(52), 287-299.